

Zgodovina prve cerkve

Prvo predavanje: *Apostolska dela*

Uvod

Razmislite o naslednji izjavi:

»Vsa krščanska služba za Boga se v bistvu odvija znotraj (in navzven) konteksta lokalne cerkve.«
Koliko se strinjate s to izjavo? Diskutirajte!

Živimo v post-modernem času. Splošen vidik je, da se je le-ta začel v zgodnjih 1960-ih letih.

Obstaja vrsta krščanskih prevzemov post-modernega nazora oz. pogleda na svet.¹

In številne krščanske denominacije so prevzele tudi post-moderni vidik cerkve.²

Eden od znakov tega je zavračanje vseh prepoznanih institucij in struktur avtoritete.

In pri kristjanih to lahko vključuje tudi zavračanje cerkve.

Verjetno so vam znane tovrstne izjave:

»Ljubim Jezusa, a sovražim religijo.«

»Ljubim Jezusa, a sovražim cerkev.«

Druge podobne izjave so:

»Jaz nisem kristjan, jaz sledim Kristusu.«

»Sem duhovna oseba, vendar nisem religiozen.«

»Jezus je bil proti organizirani religiji.«

Torej, kaj storiti s Cerkvijo – s svojo lokalno cerkvijo?

Naj vam ponudim svetopisemski odziv.

Lotil se bom preprostega pristopa:

Pogledali bomo vrstice v Apostolskih delih, ki izrecno omenjajo »cerkev«.

(Pogledali bomo tudi, kje se Cerkev omenja v Evangelijih.)

Naj začnem z novozavežno besedo, ki jo prevajamo kot »cerkev«.

Je v grškem jeziku.

Sestavljena je iz predloga ἐκ (*ek*: »ven«) in glagola καλέω (*kaleō*: »kličem«).

Ti dve besedi skupaj tvorita samostalnik ἐκκλησία (*ekklēsia*).

In to besedo prevajamo kot »cerkev«.

Torej beseda »cerkev« dobesečno pomeni »(po)klicani ven«.

V takratnem času to ni bil »sakralni« ali »religijski« termin.

Npr., uporabljali so ga za izgrede v Efezu, v Apostolskih delih 19 (v. 32, 39, 41).

Toda vse bolj so ga začeli uporabljati v Novi zavezi, ko so imeli v mislih:

Ljudje, »poklicani ven« od Boga (*e.g.*, 1 Korinčanom 11,16).

In tako povsem prevzame sakralni pomen.

¹ Leonard Sweet, *SoulTsunami: Sink or Swim in New Millennium Culture* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1999)
Donald Miller, *Blue Like Jazz* (Nashville, TN: Thomas Nelson, 2003)

Glej tudi Alan Hirsch, *The Forgotten Ways: Reactivating the Missional Church* (2nd ed.; Grand Rapids, MI: BrazosPress, 2016)

² Morda najbolj znan primer v VB bi bil Gerald Coates in mreža cerkva, imenovana *Pioneer*. *Pioneer* spada med tako imenovane »Nove cerkve«. Številne od teh cerkva so prevzele »dekonstruiran« vidik na cerkev.

V Novi zavezi se nekajkrat uporabi za Izrael Stare zaveze.

Npr., glej Štefanov govor v Apostolskih delih 7,38.

Toda največkrat se uporabi za »cerkev« – približno 110-krat vse skupaj.

Evangeliji

Preden pogledamo *Apostolska dela*, pa moramo izpostaviti, kje je cerkev omenjena v Evangelijih. Specifično se omenja samo dvakrat. Toda obakrat govorijo o njej.

Prva omemba v Evangelijih je verjetno tudi najbolj znana.

Zgodi se v Cezareji Filipovi.

Matej 16,18

Jezus pravi: »Sezidal bom svojo Cerkev in vrata podzemlja je ne bodo premagala.«

Torej cerkev – sestavljeno iz ljudi – gradi Jezus.

In to je edina stvar, kateri se je zavezal, da jo bo zgradil!

Druga omemba vnese precejšnjo mero treznosti.

Matej 18,17:

[Če brat ali sestra greši, bi ga/jo nekaj od ostalih moralo vzeti v roke ...]

»Če jih ne poslušša, povej Cerkvi. Če pa tudi Cerkve ne poslušša, naj ti bo kakor pogan in cestninar.«

Torej, daleč od tega, da bi »cerkev« bila nekaj, v kar bi morali biti zvlečeni; cerkev bi morala biti nekaj, od česar ne moremo biti ločeni.

Končna (in edina) sankcija oz. kazen je izobčenje.

Opazimo tudi, da je cerkev prepoznana skupina ljudi na lokalni ravni.

Mi včasih govorimo o »nevidni cerkvi«. Toda taka stvar sploh ne obstaja!

Cerkev ni seštevek vseh »cerkva«.

Temveč je resnična skupnost resničnih ljudi, ki so podrejeni Kristusu.

Drugih specifičnih referenc o »Cerkvi« v Evangelijih ni.

Torej so te omembe pomembne.

To so edine specifične omembe cerkve s strani samega Jezusa.¹

To so »z rdečo barvo obarvane« besede!

Apostolska dela

Sv. Avguštin (354 - 430) je rekel:

»Kdor nima cerkve za svojega mater, ne more imeti Boga za svojega očeta.« Diskutirajte!

Nisem prepričan, če mi je ta jezik všeč. Ampak naj vam podam drugačno variacijo tega:

Kdorkoli ima Boga za svojega očeta, JE del cerkve. In edini način, da smo rodovitni – da oznanjamo Kristusa – je, da živimo kot del cerkve.

Zakaj sedaj govorim o tem?

V *Apostolskih delih* obstaja 20 referenc (navedkov) glede cerkve.

¹ Čeprav bi lahko omenili Jezusove besede v *Razodetju* (1:11, 20; 2:1-7, 8-11, 12-17, 18-29; 3:1-6, 7-13, 14-22).

In ti navedki ilustrirajo novozavežno realnost.

Niso obstajali tako imenovani ›prosto-plavajoči‹ kristjani.

(Pravzaprav je to preprost način, kako zaznati ›čudnega‹ kristjana!)

Naj osvetlim nekaj od teh referenc oz. navedkov.

Apostolska dela 5,11

Hananija in Safira sta se mrtva zgrudila:

»In velika groza je obšla vso Cerkev in vse, ki so to slišali.«

(To je prvi navedek o cerkvi v *Apostolskih delih*.)

Apostolska dela 8,1

»Tisti dan je nastalo veliko preganjanje Cerkve v Jeruzalemu.«

(To je drugi navedek o cerkvi v *Apostolskih delih*.)

Primerjajte tudi naslednje vrstice:

Apostolska dela 9,1

»Medtem je Savel še naprej besnel in grozil s smrtjo *Gospodovim učencem*.»

Apostolska dela 9,4-5

»Savel, Savel! Zakaj me preganjaš?« Rekel je: »Kdo si, Gospod?« Glas pa je odgovoril: »*Jaz sem Jezus, ki ga ti preganjaš*.«

Torej se Gospod Jezus povsem poistoveti s svojo (trpečo) cerkvijo.

Apostolska dela 9,31

»Cerkve je tedaj po vsej Judeji, Galileji in Samariji živela v miru. Izgrajevala se je, napredovala v strahu Gospodovem ter rastle v tolažbi Svetega Duha.«

(To je tretji navedek o cerkvi v *Apostolskih delih*.)

Opazimo pomembnost ›obdobja‹ v življenju cerkve.

Tukaj obstaja veliko ključnih, pomembnih besed – vključno s ›številki‹.

Primerjajte *Apostolska dela 16,5*: »Cerkve so se utrjevale v veri in število vernikov je rastle iz dneva v dan.« (Glej tudi *Apostolska dela 2,41, 47; 4,4*.)

Torej številke so pomembne (ko predstavljajo ljudi)!

Apostolska dela 13,1-3

»V antiohijski Cerkvi so bili preroki in učitelji: Barnaba, Simeon z vzdevkom Niger, Lukij iz Cirene, Manaén, ki je bil v mladosti vrstnik četrtnega oblastnika Heroda, in Savel. Ko so opravljali službo Gospodu in se postili, jim je Sveti Duh rekel: ›Odberite mi Barnaba in Savla za delo, kamor sem ju poklical!‹ Nato so med postom in molitvijo položili nanju roke in ju odposlali.«

Torej tukaj se ne zgodi nič brez cerkve!

Misija pride ven iz cerkve. Ljudje so ›poslaniki‹.

Opazimo tudi raznoliko mešanico (tako duhovno kot etnično).

Apostolska dela 14,23

»[Pavel in Barnaba] v vsaki Cerkvi sta določila starešine in jih z molitvijo in postom priporočala Gospodu ...«

Apostolska dela 20,28-31

[Pavel Efeškim starešinam]

»Pazite nase in na vso čredo, kateri vas je Sveti Duh postavil za skrbnike, da bi pasli božjo Cerkev, ki si jo je bil pridobil s svojo krvjo. Vem, da bodo po mojem odhodu prišli med vas grabežljivi volkovi ... Zato ostanite budni in ne pozabite, da tri leta noč in dan nisem nehal s solzami opominjati vsakega izmed vas!«

Primerjajte *Jakob 5,14*: »Če je kdo med vami bolan, naj pokliče starešine Cerkve in naj nad njim molijo ...«

Zaključek

Včasih vidimo, da se – še posebno kot »protestanti« in še posebej kot »karizmatični / binkoštni protestanti« – nagibamo k temu, da kot prvo in najbolj rečemo, jaz sem kristjan po svoji pravici in cerkev je skorajda izbirni dodatek, ki jo bom počastil s svojim obiskom, ko se sam tako odločim.

Toda to je tako oddaljeno od novozavezne slike!

Tukaj je cerkev središčna, bistvena, pomembna, življenjsko važna in osnovna – kraj Božje prisotnosti, moči, milosti in blagoslova. Preprosto ne obstaja koncept ali ideja kristjana brez lokalne cerkve, brez globoko ukoreninjene povezave z lokalno skupino Božjega ljudstva, ki ima vodstvo, učenje, maziljenje, disciplino, red in duhovne darove.

In to je kontekst za krščansko služenje in krščansko poslanstvo.

To je vaša lokalna cerkev!

In ni vaša. Njegova je!

In temu se je on zavezal, da bo njegova prisotnost navzoča.

Bodite predani. Prihajajte. Bodite preobraženi. Rastite.

Postanite vse, kar je Bog namenil za vas, da ste in da delate.

Razvijajte se in bodite poslani kot krščanski služabniki!

Opazimo tudi, da se »cerkev« ne zgodi brez *organizacije*.

To vključuje prepoznane voditelje, medsebojno odgovornost, dejanja in »pripadnost«.

In to postaja še toliko bolj poudarjeno v kontekstu 21. stoletja skozi dobrodelno pravo, finančno poslovanje, zaščito, zdravje in varnost, zakon o zaposlovanju itd.

V naslednjem predavanju bomo pogledali praktične primere organizirane in na misijo osredotočene cerkve v *Apostolskih delih*:

Najprej bomo pogledali prvo Pavlovo misijonarsko potovanje.

Zgodovina prve cerkve

Drugo predavanje: Pavlova zgodnja služba za Boga

Pri drugem predavanju bomo pogledali, kako je »cerkev« izgledala v Pavlovem življenju in njegovi službi za Boga.

Usmerili se bomo na dve stvari:

1. Pavlovi zgodnji dnevi kot sledilca »Poti« (*Apostolska dela* 9,1 – 13,3)
2. Pavlovo prvo misijonarsko potovanje (*Apostolska dela* 13,4 – 14,28)

1. Pavlovi zgodnji dnevi kot sledilca »Poti« (*Apostolska dela* 9,1 – 13,3)

Pavlovo spreobrnjenje (Apostolska dela 9,1-19; glej tudi 22,6-21; 26,12-20)

Pavel je prvič omenjen v *Apostolskih delih* 7,58b. Ko je véliki zbor (heb. sanhedrin) vzlekel Štefana ven iz mesta Jeruzalem, da bi ga kamenjali, so »priče položile svoja oblačila k nogam mladeniča, ki mu je bilo ime Savel.« Nekaj poglavij kasneje so Pavlove besede: »Odobral sem njihovo početje in varoval oblačila njegovih ubijalcev.« (*Apostolska dela* 8,1 in 22,20)

Mimogrede, nikjer se ne omenja, koliko je bil Pavel star. Dobimo pa nek namig – kajti kmalu po Jezusovi smrti je opisan kot »mladenič«. Morda je bil nekje iste starosti kot Jezus – v svojih zgodnjih 30-ih.

Štefanova molitev za odpuščanje

Opazimo pomembne Štefanove besede ob tem, ko ga nameravajo ubiti – »Gospod, ne prištevaj jim tega greha!« (*Apd* 7,60) Lahko bi trdili, da je ta molitev naredila Štefanovo službo za Boga strateško tako pomembno za razširjanje evangelija kot služba apostola Pavla. To pomeni, da brez Štefanove molitve za odpuščanje nikoli ne bi bilo »ločitve od [posledic] greha« za tiste, ki so bili vključeni v njegovo smrt. In eden od teh vključenih je bil »izbrana posoda, da ponese Gospodovo ime pred pogane ...« (*Apd* 9,15)

Savel, sovražnik cerkve

Vse do svojega spreobrnjenja je bil Savel zelo aktiven pri preganjanju vernikov, ki so bivali v Izraelu in zunaj njega. (Glej *Apd* 8,3; 9,1-2, 21; 22,4-5, 19; 26,9-11; *Galačanom* 1,13; *Filipljanom* 3,6a.) Neverjetno je pomisliti, da so v Pavlovih cerkvah morda obstajali verniki, ki so zaradi Pavla izgubili družinske člane.¹ Pavlovo zavedanje obsežnosti svojih lastnih napačnih dejanj, pa tudi zavedanje glede še večje Božje milosti, je zaznamovalo njegovo službo za Boga in »veselo novico«, ki jo je oznanjal. (Glej tudi *Rimljanom* 5,20b; 8,1; *1 Korinčanom* 15,9-10; *1 Timoteju* 1,15.)

Celo tukaj je možno videti izpolnitev »Božjega načrta za odrešenje«. Namen »napolitve učencev s Svetim Duhom« na dan Binkošti (*Apd* 2,1-4) je bil za njih, da bi bili Jezusove priče »v Jeruzalemu in po vsej Judeji in Samariji ter do skrajnih mej sveta.« (*Apd* 1,8) Čeprav je verujoča skupnost v Jeruzalemu zagotovo rasla, pa ni nikamor »šla«. Šele kot neposredni rezultat hudega preganjanja, ki ga je vodil Savel, so se verniki cerkve v Jeruzalemu »razkropili po krajih Judeje in Samarije« (*Apd* 8,1) in »so vsepovsod oznanjali besedo« (*Apd* 8,4). Tu je mogoče videti Božji načrt za Savlovo življenje, kljub Savlovim najboljšim prizadevanjem! (Glej *Galačanom* 1,15-16.)

¹ Vendar moramo izpostaviti, da je Pavlova strategija bila osnovati cerkve na poganskem »novem teritoriju«. (Glej *Rimljanom* 15,20; *2 Korinčanom* 10,16.)

Savlovo spreobrnjenje

Nato je na poti iz Jeruzalema v Damask, kjer je želel ujeti može in žene, ki so pripadali ›Poti«, Savla srečal sam Gospod – Jezus iz Nazareta! (*Apd* 9,1-19; glej tudi 22,6-21; 26,12-20) Toliko tega bi lahko rekli tukaj. Vsekakor vas spodbujam, da zase preberete ta odlomek in sami poiščete ›najpomembnejše točke« v besedilu.

Naj omenim zgolj tri stvari.

Prvič, kakršnokoli terminologijo uporabimo za opis tega, kaj se je Savlu tukaj zgodilo, je bilo vsekakor radikalno! Zaradi tega bomo uporabili izraz ›spreobrnjenje«. Ni bil zgolj ozdravljen svoje začasne oslepelosti – v nekem smislu je bilo celotno njegovo življenje ›obrnjeno okrog«.

Opazimo, na primer, Hananijeve besede Savlu:

» In kaj še čakaš zdaj? Vstani in daj se krstiti! Operi se svojih grehov in kliči njegovo [Božje] ime!« (*Apd* 22,16)

Drugič, ponovno vidimo božansko perspektivo na Savlovo preganjanje. Vstali, vzneseni, ›neizogiben« Jezus ga vpraša: »Savel, Savel, zakaj **me** preganjaš?« (*Apd* 9,4-5; glej tudi 22,7-8; 26,14) Vstali Jezus se tako poistoveti s svojo cerkvijo, da ko so *oni* preganjani, je *on* preganjan. Ta pojem popolnega poistovetenja in sodelovanja z Jezusom Kristusom se bo pokazal kot še eno znamenje Pavlovega ›evangelija«. (Glej tudi *Rimljanom* 6,3-4; *2 Korinčanom* 5,17-21; *Galačanom* 2,19-20.)

Tretjič, Jezusovo prikazovanje Pavlu bo naredilo nanj trajni vtis. Tako kot ostali (prva generacija) apostoli, je tudi Pavel videl »Jezusa, našega Gospoda« (*1 Korinčanom* 9,1; glej tudi 15,8: »Nazadnje za vsemi pa se je kot negodniku [Kristus] prikazal tudi meni.«)

Pavlova zgodnja služba za Boga (*Apostolska dela* 9,20-30)

Takoj po temeljiti življenjski preobrazbi Pavel prične svojo službo za Boga (*Apd* 9,20-30).

(Seveda je potrebno omeniti, da je to na temelju dolgega izobraževanja in učenja o judovskih spisih ter vere!) Njegova služba za Boga obsega močno oznanjevanje Jezusa:

v. 20 in 22: Ko je začel oznanjati Jezusa – da je ta oseba Božji Sin ... je rastel vse bolj v spoznanju in uspešno nasprotoval Judom, živečim v Damasku ter dokazoval, da je ta oseba Kristus.

[Vedno boste dobri v tem, v kar vas je Bog poklical! In imeli boste gorečnost za to stvar!]

Torej oznanjanje vesele novice o Jezusu Kristusu je središčna funkcija Pavlove službe za Boga vse od začetka njegovega ›novega življenja«. (Glej *Rimljanom* 15,17-20, *itd.*)

»Ko je minilo že precéj dni, so Judje sklenili, da ga ubijejo« (v. 23). »Zato so ga učenci neko noč vzeli in po vrvi v košari spustili čez mestno obzidje. Prišel je v Jeruzalem ...« (v. 25).

Naj izpostavim pet stvari glede tega incidenta:

1. Pavel že zbira učence. (Torej je res dober v tem!)
2. Nihče ne ›moli glede tega«. Poiskali so hiter ›človeški« način rešitve.
3. To se zgodi v prvem kraju, kjer Pavel služi.
4. Nanj naredi dolgotrajen vtis (*2 Korinčanom* 11,32-33).
5. Oblikuje neko ›znamenje« za celotno njegovo službo za Boga (*2 Korinčanom* 11,23-29).

Savel je ostal nekaj časa v Jeruzalemu »in pogumno govoril o Gospodu Jezusu« (v. 28). Tokrat so ga »helenisti« (v. 29)¹ skušali ubiti. Verniki so ga poslali do najbližjega pristanišča, v Cezarejo Maritima (Cezareja na morju), da bi se lahko vrnil tja, kjer se je pričelo življenje zanj – Tarz.

¹ To se nanaša na Jude, ki so sprejeli grško kulturo in jezik.

Opazimo »naravno« (in ne »nadnaravno«) rešitev, ki so jo verniki spet poiskali, da bi zagotovili Savlu varnost. Po drugi strani pa je ta drugi pobeg vsaj delček opozorila, ki mu ga je dal sam vstali Jezus, ko je Pavel padel v trans (*Apd* 22,17-18). Pavel se je moral še bolj navaditi na tovrstno duhovno »pristnost« z vstalim Jezusom (Glej npr. *Apd* 9,10-12; 18,9-10; 23,11; *Galačanom* 1,12.)

Opomba: Seveda s »sovražnikom Cerkve«, ki je bil sedaj vernik, je cerkev po vsej Judeji, Galileji in Samariji lahko uživala čas miru in napredka (9,31). Mimogrede, to je tretji navedek v *Apostolskih delih*, da je cerkev »rasla« in ponovno je povečanje merjeno količinsko, v »številkah«, to je ljudeh. (Glej tudi *Apd* 6,1, 7; 11,21; 14,1; 16,5.)¹

O Savlu ne beremo vse do *Apd* 11,25. In ni povsem »jasno«, kaj je naslednja stvar, ki jo stori. (Opazimo, da je za zdaj še vedno imenovan Savel.) Morda bi sem morali umestiti to, kar Pavel pravi o sebi v *Galačanom* 1,15-24. Kar pomeni, da na tej točki začne triletno obdobje samo-prisilne relativne izolacije, in v tem času mu Jezus Kristus razodene »veselo novico«, ki jo bo šel oznanjat. (Glej *Galačanom* 1,15-24). To se mi zdi smiselno. Savel se je pravkar vrnil v Tarz – morda prvič po času svoje mladosti. In to mu omogoči čas in prostor, da si vzame nekaj premišljevalnega »odmora« in odkriva, preučuje in pripravlja sporočilo, ki mu ga je Jezus Kristus dal.

Šele štirinajst let kasneje, ko so njegovo veselo novico napadali »Judaisti«, je Pavel podrgel svoje sporočilo voditeljem jeruzalemske cerkve (Peter, Jakob in Janez). Ti voditelji, »ko so spoznali milost, ki mi je bila dana, so Jakob, Kefa in Janez, ki veljajo za stebre, podali meni in Barnabu desnico v znamenje občestva.« (Glej *Galačanom* 2,1-10 in *Apd* 15,1-19).

Savel in Antiohija (*Apostolska dela* 11,25-30; 12,25 – 13,3)

Barnabo so poslali apostoli v Jeruzalemu v sirijsko Antiohijo, kjer se je »veliko ljudi spreobrnilo h Gospodu in sprejelo vero« (*Apd* 11,21). Okrog leta 43 po Kr. je Barnaba šel v Tarz, da bi poiskal Savla in ga pripeljal v Antiohijo. Jasno je, da je Barnaba v Jeruzalemu videl dovolj Pavlovih učiteljskih veččin (*Apd* 9,27-28), da je vedel, da je to prav tisto, kar potrebujejo novi verniki v Antiohiji. Barnaba in Savel sta vse leto »poučevala veliko množico« – in tam so učence prvič imenovali »kristjane« (*Apd* 11,26).²

Eden od jeruzalemskih prerokov, Agab, napove po Svetem Duhu, da bo po vsem Rimskem cesarstvu nastopila lakota. Zato nova cerkev v Antiohiji preko Barnabe in Savla pošlje finančno podporo bratom in sestram v Jeruzalem (*Apd* 11,27-30).³ To izkustvo v službi za Boga oblikuje še eno znamenje v Pavlovi službi za Boga (Glej tudi *2 Korinčanom* 8 – 9; *Galačanom* 2,10 itd.) Barnaba in Savel se iz Jeruzalema vrneta v Antiohijo in s sabo pripeljeta Barnabovega bratranca – Janeza Marka (*Apd* 12,25). Morda bi tukaj morali videti načelo »setve in žetve«. (Glej tudi *2 Korinčanom* 9,6-8.)

V Antiohiji Pavel nadaljuje kot del »ekipe voditeljev«, ki so jo sestavljali preroki in učitelji (*Apd* 13,1-3).

Opazimo kozmopolitanski pridih te ekipe:

- Barnaba, Levit iz Cipra (*Apd* 4,36).
- Simeon, imenovan Niger.⁴

¹ Glej tudi *Apd* 2,41, 47; 4,4; 5,14; 9,42; 11,24, 26; 14,21; 17,4, 12; 18,8!

² Ta izraz se v Novi zavezi pojavi samo trikrat (*Apd* 11,26; 26,28; 1 Peter 4,16).

To je podcenjevalni izraz, ki so ga dali prvim vernikom drugi ljudje – je pomanjševalnica in pomeni »mali Kristusi«. Nova zaveza raje uporablja druge izraze (kot npr. »učenci«, »sveti« itd.)

³ Prerok Agab izreče še eno težko prerokbo neposredno Pavlu, kar se je zgodilo kasneje v njegovi službi za Boga (*Apd* 21,10-11).

⁴ Nakazuje se, da je Simeon iz neke afriške dežele. (»Niger« je latinska beseda za »črncac«.) Nekateri komentatorji ga enačijo s Simonom iz Cirene.

- Lukij iz Cirene.
- Manaen, ki je odraščal s Herodom, četrtim oblastnikom.
- Savel, visoko izobražen judovski rabin.

Bili so v času »opravljanja službe Gospodu in posta«, ko je Sveti Duh rekel: »Odberite mi Barnaba in Savla za delo, kamor sem ju poklical.« Tako so končali svojo službo in post ter položili nanju roke in ju odposlali. Tukaj opazimo duhovne discipline in dinamiko. Naj izpostavim le eno – »polaganje rok«.

Princip in vidna praksa duhovnega prenosa, ki je splošno znana v Apostolskih delih, je pogosta tudi pri Jezusovem služenju, kot beremo v sinoptičnih Evangelijih (npr. 8,14-15; 19,6) in prav tako oblikuje del Pavlove prakse. (Primerjajte *Rimljanom* 1,11: »Hrepenim namreč po tem, da bi vas videl in vam posredoval kakšen duhoven dar milosti ...«)

Pavel in Barnaba

Barnabovo pravo ime je bilo Jožef. »Vzdevek« so mu dali apostoli, gotovo zaradi njegovega značaja – »Sin tolažbe« (*Apd* 4,36). Že od začetka je Barnaba pokazal zanimanje za Pavlovo dobrobit (*Apd* 9,27) in to je označilo pričetek dolgoletnega sodelovanja v službi za Boga med Pavlom in Barnabo. Okrog leta 43 po Kr. je Barnaba pripeljal Pavla iz Tarza v sirijsko Antiohijo, da bi tam učil (*Apd* 11,25-26). In skupaj sta postala sodelavca na Pavlovem prvem tako imenovanem »misijonarskem potovanju«. (*Apd* 13,1 – 14,28)

Njuno sodelovanje se je nadaljevalo vsaj štiri leta. Toda tudi najboljši sodelavci v službi za Boga imajo težave. Nihče izmed nas ni popoln! Pavel in Barnaba sta imela kasneje dva »izpada« (za katera vemo). Enkrat Pavel ni bil zadovoljen z Barnabo, ker se je pridružil Petrovemu hinavskemu obnašanju do poganskih vernikov v Antiohiji (*Galačanom* 2,13). Tukaj je Barnaba očitno bil v zmoti. Drugič pa Barnaba ni bil zadovoljen s Pavlom, ker Janezu Marku ni dal druge priložnosti, da bi se jima pridružil na misijonarskem potovanju (*Apd* 15,39). Tukaj je morebiti v zmoti bil Pavel (glej tudi *Kološanom* 4,10; *2 Timoteju* 4,11).

Najpomembnejša stvar pa je, da nobeden izmed njiju ni dovolil, da bi ju ta »izpad« zagrenil ali zmanjšal njuno predanost službi za Boga. To je pomembna lekcija za vse nas!

To bo ena izmed številnih stvari, ki jih opazimo, ko se obračamo k Pavlovim misijonarskim potovanjem.

Opomba: Pavlov poklic in služba za Boga

Kot je bila običajna rabinska praksa, se zdi, da je Pavel vsaj delno preživel sam sebe (in svojo celotno ekipo) v času službe za Boga. To pomeni, da je opravljal **dva poklica**. Že od malih nog je vedel delati s svojimi rokami (glej *1 Korinčanom* 4,12). In tako kot Akvila in Priskila, je tudi on bil po poklicu izdelovalec šotorov (*Apd* 18,3). Več o tem bomo videli ob spremljanju Pavlovih misijonarskih potovanj. (Glej *Apd* 20,31-35; 28,30; *1 Korinčanom* 9,3-18; *1 Tesaloničanom* 2,9; *Filipljanom* 4,15-19.)

2. Pavlovo prvo misijonarsko potovanje (*Apostolska dela 13,4 – 14,28*)

Datum: spomladi 47 po Kr. – poleti 49 po Kr.
 Prepotovane milje: 1.000
 Glavni sodelavec: Barnaba (sprva z Janezom Markom)

Apostolska dela 13,4-12: Ciper

Barnaba in Pavel sta šla v Selevkijo in od tam plula do Cipra. Janez Marko se jima je pridružil kot »pomočnik«. Ustavili so se pri Salamini in – kot je postala Pavlova navada – sta »oznanjala« Božjo besedo po judovskih shodnicah. Potovala sta po celotnem otoku in končno prišla do Pafosa. Tam so se stvari »obrnile«; in celo v tem zgodnjem obdobju se skoraj takoj pokaže Pavlov velik dar (v. 9-11) – na prvem postanku na njenem prvem misijonarskem potovanju!

Savel ostro spregovori zoper Elima, vražarja. Opazimo, kako je bil Pavel »poln Svetega Duha« in je » naredil nekaj nadnaravnega«. To je znamenje **Lukove pneumatologije**. Elima takoj začasno oslepi – kar se je prav tako zgodilo Savlu, ko se je prvič srečal z Jezusom (*Apd 9,8*).

Ta, očitno Pavlov »velik dar« povzroči razliko v Lukovi pripovedi:

- Od zdaj naprej (v. 13) o Savlu piše kot o Pavlu – to se prej ni zgodilo.
- Od zdaj naprej je vrstni red (ponavadi) obrnjen – »Pavel in Barnaba«.

Apostolska dela 13,13-52: Antiohija in Pizidija

Potujeta v Pergo v Pamfiliji, kjer Janez Marko odneha in se vrne v Jeruzalem. (Opazimo, da je to vzrok spora med Pavlom in Barnabo nekaj let kasneje!) Nato prideta v pizidijsko Antiohijo. Tukaj beremo o celotni verziji Pavlovega sporočila v shodnici (v. 16-41). Naj omenim le dve vrstici tukaj (v. 38-39):

»... po njem [Jezusu] se vam oznanja odpuščanje grehov.
 In vsak, kdor veruje, dobi v njem opravičenje od vsega.«

Naslednji teden ju spet povabijo, da govorita, toda medtem ko pogani (v. 48) poslušajo in se odzivajo na Pavlovo sporočilo, »Judje« (v. 50) na koncu Pavla in Barnabo izženejo iz svoje dežele.

Pavel in Barnaba nadaljujeta pot v Ikonij. In opazite, kaj preberemo na koncu (v. 52): »učenci pa so bili polni veselja in Svetega Duha.«

Apostolska dela 14,1-7: Ikonij

Pavel in Barnaba se odpravita v Ikonij in govorita tako učinkovito, »da je velika množica Judov in Grkov sprejela vero« (v. 1). Gospod je potrdil sporočilo svoje milosti tako, da so se po njunih rokah dogajala »znamenja in čudeži« (v. 3). Pavel in Barnaba sta slišala o zaroti, tako med pogani kot med Judi, da bi ju radi ujeli in kamenjali; zato sta se zatekla na področje Likaonije »in tam oznanjala evangelij« (v. 7).

Apostolska dela 14,8-20: Listra

Najprej sta šla v Listro in tam ozdravila človeka, ki je bil hrom že od rojstva (glej tudi *Izaija 35,5-6*). Domačini so smatrali, da sta Pavel in Barnaba bogova – Barnaba bi naj bil Zevs (osrednje božanstvo Grkov), Pavel pa Hermes (glasnik bogov). (Opomba: Morda to nakazuje na manj impresivne Pavlove lastnosti, vsaj v primerjavi z Barnabo.) Pavel in Barnaba sta naposled uspela prepričati, da bi se to stopnjevalo in sta rekla množici, »da bi se obrnili proč od teh ničevih reči k živemu Bogu, ki je naredil

nebo in zemljo in morje ... saj vam je izkazoval dobrote» (v. 15-17). Nato so prišli Judje iz prejšnjih krajev in pridobili ljudi na svojo stran; tako so Pavla kamenjali in ga pustili, da bi umrl. Lekcija: Naj vas ne zanese preveč pretirano občudovanje! (Glej 28,6.)

Učenci se zberejo okrog Pavla, on vstane in se vrne v mesto. Toda naslednji dan se z Barnabo odpravita v Derbe. (Mimogrede, Timotejeva mati in babica sta morda postali vernici v času Pavlovega prvega obiska Listre. Glej *Apd* 16,2.)

Apostolska dela 14,21-28: Pot domov

Po oznanjanju evangelija tam in ko sta »pridobila veliko učencev« (v. 21), je bil čas, da se odpravita na dolgo pot domov. Toda Pavel in Barnaba nista šla po najhitrejši poti! Rajši sta šla še enkrat skozi vse kraje, kjer sta že bila v Mali Aziji – »vlivala sta pogum v srca učencev in jih spodbujala, naj vztrajajo v veri« (v. 22). V vsaki cerkvi sta postavila tudi voditelje (v. 23).

Ko sta bila nazaj v Antiohiji, sta poročala o vsem, kar je Bog storil in »kako je poganom odprl vrata vere«. Tam sta ostala dlje časa – pravzaprav okrog devet mesecev.

Pavlova pisma

To je lahko koristna vaja, da ob poročilu o Pavlovih misijonarskih potovanjih v *Apostolskih delih* spremljamo to na zemljevidu. Tu so tradicionalni datumi Pavlovih pisem. Označil sem tudi najbolj verjeten kraj, kjer je posamezno pismo bilo napisano. Ta razpredelnica vam bo pomagala razumeti, kako Pavlova pisma sovpadajo z njegovimi misijonarskimi potovanji.

Pismo	Datum (po Kr.)	Kraj	Avtorstvo
Galačanom	48 – 49	Antiohija	Nedvomno
1 Tesaloničanom	51 – 52	Korint	Nedvomno
2 Tesaloničanom	51 – 52 ?	Korint ?	Devtero- ?
1 Korinčanom	53 – 54	Efez	Nedvomno
2 Korinčanom	55 – 56	Makedonija	Nedvomno
Rimljanom	pozno 55 – zgodnje 57	Korint	Nedvomno
Filipljanom	pozna 60-a	ječa (Rim)	Nedvomno
Filemon	zgodnja 60-a ?	ječa (Rim) ?	Nedvomno
Efežanom	c. 62 ?	ječa (Rim) ?	Devtero-
Kološanom	c. 62 ?	ječa (Rim) ?	Devtero-
1 Timoteju	65 – 67 ?	po ječi (Rim) ?	Psevdo-
Titu	65 – 67 ?	po ječi (Rim) ?	Psevdo-
2 Timoteju	67 – 68 ?	drugič ječa (Rim) ?	Psevdo-